

Kulturutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om extra konstnärspensioner

Till social- och hälsovårdsutskottet

INLEDNING

Ärende

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om extra konstnärspensioner (RP 121/2015 rd): Ärendet har remitterats till kulturutskottet för utlåtande. Utlåtandet ska lämnas till social- och hälsovårdsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört:

- kulturråd Petra Havu, undervisnings- och kulturministeriet
- äldre regeringssekreterare Rami Sampalahti, undervisnings- och kulturministeriet
- chef för konststöd Esa Rantanen, Centret för konstfrämjande
- direktör för juridiska ärenden Karoliina Kiuru, Keva.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Forum Artis ry
- Konstnärsgillet i Finland.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt. Kulturutskottet finner det principiellt viktigt att propositionen innehåller ett förslag om att extra konstnärspensioner ska tas in i lag. Lagförslaget bevarar grundkaraktären hos extra konstnärspensioner oförändrad men innehåller vissa väsentliga preciseringar jämfört med den nuvarande bestämmelsen. Utskottet välkomnar att lagförslaget innehåller principer för bestämning av full pension och delpension och avslag av pension på ekonomiska grunder. Den kalkylerade grunden för dessa konstateras tydligt och klart. Uppgifter relaterade till pensionsansökningsprocedurerna och beslutsfattandet överförs enligt förslaget från undervisnings- och kulturministeriet till Centret för konstfrämjande.

Utskottet understryker att systemet med extra konstnärspensioner endast kan fungera som ett kompletterande pensionssystem eftersom grunderna för beviljandet är behovsprövade och eftersom antalet pensioner som kan beviljas är begränsat. Det innebär ingen heltäckande pensionssä-

Utlåtande KuUU 1/2016 rd

kerhet för konstnärernas omfattande yrkesgrupp, vars inkomstkällor och pensionsskyddslösningar företer en bred variation. I fortsättningen bör vi ytterligare fästa uppmärksamhet vid utvecklingen av försörjningsmöjligheterna och uppbyggnaden av pensionsskyddssystemet för konstnärer och andra som sysselsätter sig själva så att det går att tjäna in pension utan stimulansfallor. Utskottet vill betona att konstnärernas försörjning måste tryggas för att konsten i Finland ska kunna utvecklas och förbli livskraftig.

Betydelsen av extra konstnärspensioner. Kulturutskottet konstaterar att extra konstnärspension är statens erkänsla för pensionstagarens förtjänstfulla verksamhet som skapande eller återgivande konstnär (1 § 1 mom.). Den extra konstnärspensionen har en stor betydelse och en högt värderad ställning bland konstnärskåren. Erkänslan i samband med att pensionen beviljas bygger på utvärdering av den konstnärliga verksamheten och jämförelse mellan de sökandes konstnärliga meriter. Därför ska Centret för konstfrämjande enligt propositionen begära utlåtande av en statlig konstkommission (4 §). Förfarandet stämmer överens med tidigare praxis. Utskottet vill understryka att utvärderingen av de konstnärliga resultaten och meriterna ska vara djupgående, exakt och opartisk.

Hos konstnärer som saknar regelbundna förvärvsinkomster blir det lagstadgade pensionsskyddet ofta mycket lågt och för dessa personer är pensionen av central betydelse för att trygga den personliga ekonomin. Det gäller i synnerhet konstnärer inom olika visuella branscher, författare och andra konstnärer som arbetar utan anställningsförhållande. Vid utgången av 2015 betalas konstnärspensioner till allt som allt 1 061 personer. Utgifterna för konstnärspensioner beräknas 2015 uppgå till cirka 14,4 miljoner euro. Extra konstnärspension uppgår till 1 328,69 euro per månad och delpension är hälften av full pension (3 §).

Enligt propositionen inverkar sökandens vid beskattningen fastställda pensionsinkomster och andra fasta inkomster, med undantag av folkpension, på huruvida pensionen beviljas till fullt belopp, som delpension eller inte alls (2 §). Trots förtjänstfull konstnärlig verksamhet kan den ekonomiska granskningen således leda till att pensionen inte beviljas. Utskottet ser det som viktigt att den sökandes samtliga pensionsinkomster och andra permanenta inkomster vägs in på ett rättvist och heltäckande sätt när rätten till pension utvärderas.

Vid utfrågningen av sakkunniga aktualiserades behovet av att ändra på nuvarande praxis för att samordna konstnärspension och garantipension så att konstnärspensionen i framtiden inte ska minska på garantipensionen. Kulturutskottet föreslår att social- och hälsovårdsutskottet ska överväga möjligheterna att genomföra förslaget.

I motiven till lagförslaget konstateras att permanent arbetsoförmåga på grund av hälsotillstånd kan vara ett särskilt skäl för att bevilja en sökande som är yngre än 60 år pension. Arbetsoförmågan bedöms på basis av läkarintyg. Det motsvarar nuvarande praxis och kulturutskottet fäster stor vikt vid att nuvarande praxis i detta avseende kan fortgå trots att arbetsoförmåga inte direkt nämns i 1 § 2 mom. i lagförslaget som exempel på särskilt skäl.

Antalet nya pensioner som beviljas. Antalet nya pensioner som beviljas och delpensioner som höjs fastställs årligen i statsbudgeten (51 st. 2016). Budgetbehandlingen ger således möjlighet att i förekommande fall justera antalet nya pensioner som beviljas. Utskottet har fått del av en sak-

Utlåtande KuUU 1/2016 rd

kunnigutredning där det föreslås att antalet nya pensioner ska ökas till hundra. Utskottet konstaterar att det stora antalet årliga pensionsansökningar (ca 500 per år) visar att det finns ett behov av extra konstnärspension. När de stora åldersgrupperna avgår med pension ökar behovet av att justera antalet pensioner som beviljas.

Rollen för Centret för konstfrämjande vid reformen. Behandlingen av ansökningar och beredningen av beslut kommer att kräva att ämbetsverket bedriver ett tätt samarbete med Kommunernas pensionsförsäkring. I motiven till lagförslaget konstateras att undervisnings- och kulturministeriet har för avsikt att förse Centret för konstfrämjande med de resurser som merarbetet kräver. Kulturutskottet anser det nödvändigt att resursökningen ger Centret för konstfrämjande möjligheter till en smidig och sakkunnig handläggning av pensionsansökningarna.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kulturutskottet föreslår

att social- och hälsovårdsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 17.2.2016

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Tuomo Puumala cent
vice ordförande Sanna Lauslahti saml
medlem Li Andersson vänst
medlem Ritva Elomaa saf
medlem Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Jukka Gustafsson sd
medlem Petri Honkonen cent
medlem Laura Huhtasaari saf
medlem Kimmo Kivelä saf
medlem Sari Multala saml
medlem Mikaela Nylander sv
medlem Ulla Parviainen cent
medlem Nasima Razmyar sd
medlem Saara-Sofia Sirén saml.

Sekreterare var

utskottsråd Kaj Laine.